

UN TEXT REVOLUCIONARI: LAUDATO SI'

MARÍA LÓPEZ VIGIL

Managua, Nicaragua

Tot sovint, en aquesta Managua, on plou per efectes de la sequera o on un xàfec torrencial provoca desastres pel pèssim ordenament territorial, per les deixalles que la població llença a qualsevol hora a qualsevol forat, per les defectuoses construccions que irresponsables empresaris han fet a la zona sud de la capital, deforestant-la sense misericòrdia, m'he trobat amb força gent com aquell taxista, que va explicar-me després d'un d'aquests diluvis: "Senyora, tot el que passa ja està escrit a la Bíblia, el Senyor només ens està avisant". *I de què ens vol avisar?*, vaig preguntar-li. "Que hi ha molts pecats en aquest país: molts borratxos, dones perdudes, fills que ja no respecten... El Senyor castiga, però això s'acaba, el Senyor està venint, això és un avís de la fi del món".

Entre les moltes raons per les quals l'encíclica del Papa Francesc *Laudato Si'* em sembla revolucionària hi ha el que treu pes a idees com aquesta, cada vegada més arrelades en més gent creient per lectures bíbliques i exhortacions morals allunyades perillosament de la ciència.

Des del que ens ensenya la Ciència

Vaig llegir la *Laudato Si'* admirada. No existeix cap text de l'Església catòlica amb tantes pàgines dedicades al que ens ensenya la ciència i ens adverteix. Francesc parla de la deforestació dels boscos, de la devastació que causa la mineria de l'or, del monocultiu que destrueix els sòls, dels plaguicides que maten els microorganismes que alimenten la terra, de l'escalfament del mar, de la pesca amb dinamita, de la destrucció dels esculls de corall, de la contaminació de l'aire, de la importància de conservar els manglars, del desglaç de les glaceres, del perill que representa el metà amagat en el gel polar...

I a la llarga llista de desastres ambientals que esmenta, parla sempre de la mà de la ciència, argumenta des de la ciència. Reconeix les innombrables aportacions de la ciència per explicar-los, sense relacionar-los mai amb voluntat, càstig, prova o avís de Déu.

Enumerar tants desastres, reals i actuals, no

obeeix pas a un sensacionalisme per provocar por.

L'objectiu és "prendre dolorosa consciència, atrevir-nos a convertir en patiment personal allò que li passa al món, i així reconèixer quina és la contribució que cadascú pot aportar" (19).

L'encíclica vol fer-nos responsables. Busca rectificar les idees d'aquell taxista... i les de tanta altra gent. De principi a fi la *Laudato Si'* és una apassionada crida a que cada persona, cada comunitat, cada societat, els països, els governs i les empreses, assumeixin la seva responsabilitat per aturar el desastre ambiental. "Responsabilitat" és una paraula que es repeteix més de 30 vegades a l'encíclica.

Em van encantar també les revolucionàries, i per això, suggerents síntesis que fa Francesc en aquest text sorprenent. La *Laudato Si'* relaciona estretament els desastres ambientals amb els desastres socials que afecten els pobres. I també enllaça dues idees sempre en conflicte, evolució i creació.

Ecologia i Justícia, inseparables

Francesc vol demostrar que és **inseparable la preocupació per la natura i per la justícia amb els pobres**. Torna a parlar d'"opció preferencial pels pobres" i proposa que aquesta opció es tradueixi avui per una consciència ambiental, equiparant l'exclusió i la destrucció, l'oblit i els abusos que pateixen els pobres amb els que pateix "la germana mare Terra". Proposa "una aproximació integral per combatre la pobresa, per tornar la dignitat als exclosos i, simultàniament, per cuidar la natura". I, tal com insisteix en la responsabilitat, insisteix una i altra vegada en la relació que existeix entre cada desastre ambiental i la repercussió que això està tenint i tindrà entre els més pobres. Adverteix que, per tal que qualsevol lluita per eradicar la pobresa duri i sigui eficaç, s'ha de lluitar alhora per cuidar i defensar l'ambient. Ambdues lluites han d'anar juntes perquè si no, la destrucció ambiental estarà fabricant més i més pobres arreu.

Sabent que les esquerres polítiques que van fer o van lluitar per fer les revolucions llatinoamericanes

mai van tenir consciència ambiental, i ara els governs que s'anomenen progressistes són extractivistes, depredadors dels recursos naturals, aquestes idees tenen enorme importància. A partir de la *Laudato Si'* ja ningú no es podrà anomenar cristià/na sense tenir consciència ambiental i desenvolupar aquesta consciència; ja ningú no podrà dir que és d'esquerra, que és revolucionari, que és progressista, sense pràctiques, fets, decisions i polítiques concretes en defensa de l'ambient.

Evolució i Creació: síntesi suggerent

També és suggerent la síntesi entre **Evolució i Creació**. L'òptica de la *Laudato Si'* és clarament evolucionista. Donant per suposada aquesta llei i sense entrar a discutir per què no s'ha de rebutjar, com encara fan tants creients, Francesc ens convida a saber-nos i sentir-nos part de quelcom més gran, relacionats, vinculats: "No està de més insistir en que tot està connectat. El temps i l'espai no són independents entre ells, i ni tan sols els àtoms o les partícules subatòmiques es poden considerar per separat. Així com els diferents components del planeta –físics, químics i biològics– estan relacionats entre ells, també les espècies vives formen una xarxa que mai acabem de reconèixer i comprendre. Bona part de la nostra informació genètica es comparteix amb molts éssers vius. Per això, els coneixements fragmentaris i aïllats poden convertir-se en una forma d'ignorància si es resisteixen a integrar-se en una visió més àmplia de la realitat".

Aquesta visió més àmplia és clarament evolucionista. I allò interessant és que, alhora, l'encíclica proposa una **visió creacionista**. I ho fa de tal manera que resulten bellament compatibles: "Si de debò volem construir una ecologia que ens permeti guarir tot allò que hem destruït, aleshores cap branca de les ciències i cap forma de saviesa es pot deixar de banda, tampoc la religiosa amb el seu llenguatge propi" (63).

En el llenguatge de les grans religions, la Natura és obra d'un Creador, que amb *creativitat* ens ha regalat el món. Reconèixer-ho així, sentir-ho així, és una motivació per "cuidar". Diu Francesc: "La millor manera de posar l'ésser humà al seu lloc, i d'acabar amb la seva pretensió de ser un dominador absolut

de la terra és tornar a proposar la figura d'un Pare creador i únic amo del món, perquè d'altra manera l'ésser humà tendirà sempre a voler imposar a la realitat les seves pròpies lleis i interessos".

Aprofundeix en aquesta idea, importantíssima per a una pastoral ambiental: "Per a la tradició judeocristiana dir *creació* és més que dir *natura*, perquè té a veure amb un projecte de l'amor de Déu on cada criatura té un valor i un significat. La natura se sol entendre com un sistema que s'analitza, comprèn i gestiona, però la creació només pot entendre's com un do, que sorgeix de la mà oberta del Pare de tots, com una realitat il·luminada per l'amor que ens convoca a una comunió universal... Les criatures d'aquest món no es poden considerar un bé sense amo... Això provoca la convicció que, essent creats pel mateix Pare, tots els éssers de l'univers estem units per llaços invisibles i formem una mena de família universal, una sublim comunió que ens mou vers un respecte sagrat, entranyable i humil. Vull recordar que Déu ens ha unit estretament al món que ens envolta, que la desertificació del sòl és com una malaltia per a cadascun, i podem lamentar l'extinció d'una espècie com si fos una mutilació" (76, 89).

Crec que, pretesa o no, aquesta síntesi ens interpel·la, i crec que hauria d'orientar la reflexió tant dels ambientalistes com dels pastoralistes. Sí, segurament tindrem més cura de la casa que van fer el nostre pare i la nostra mare per regalar-nos-la, que no pas la que una immobiliària va construir i hem comprat. Diversos científics de Nicaragua, des d'on escric, m'han dit: No sóc creient, però m'encanta la *Laudato Si'* perquè és una eina meravellosa per a la reflexió, per treballar-hi.

"El que està passant –diu Francesc– ens posa davant la urgència d'avançar en una valent revolució cultural" (114). Estem davant d'un text revolucionari que uneix la lluita per la justícia social amb la lluita per la justícia ambiental, sempre oberta a la llum de la Ciència. Francesc està convençut que en la cura de l'ambient es juga el futur de la humanitat. Així va dir-ho a l'ONU, quan va afirmar que la crisi ecològica "pot posar en perill l'existència de l'espècie humana". I no pas per càstig de Déu, sinó per la irresponsabilitat humana. Entendre això és revolucionari, novellament revolucionari.